

КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.962.1-044.245(477)

О. І. Байбак
здобувач*Харківського національного університету внутрішніх справ*ПИТАННЯ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ
ОБМЕЖЕНЬ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. З набуттям статусу судді в особи з'являються неабиякі можливості для його використання неналежним і навіть неправим способом: у політичних цілях, в інтересах третіх осіб, з метою особистого збагачення тощо. З метою недопущення випадків зловживання наданою владою та спрямувати її виключно на виконання службових завдань, законодавець закріплює систему правообмежень, тобто певних заборон і обов'язків, які обмежують свободу вибору поведінки судді в певній сфері правовідносин. Іншими словами, правообмеження, встановлені для судді, виступають своєрідною протипагою наданим їм винятковим повноваженням.

Актуальність теоретико-правового аналізу допустимих обмежень у правовому становищі суддів обумовлена необхідністю вироблення оптимального поєднання гарантованості професійної діяльності суддів та забезпечення їх прав і свобод, а також активним обговоренням цих проблем у суспільстві і органах влади.

Стан наукового дослідження проблеми. Питанням аналізу теоретичних і практичних питань щодо обмежень правового становища суддів не приділяється належної уваги на науковому рівні. Однак, окремі аспекти критеріїв допустимості обмежень посадових осіб, аналізу і характеристики правових основ статусу суддів як посадових осіб держави, що реалізують судову владу, присвячені праці Ф. Багатудінова, С. Байкеевої, І. Барцица, М. Бондаря, В. Венедиктова, М. Вітрука, С. Дубенка, В. Лазарева, О. Малька, М. Матузова, Г. Мальцева, В. Мозоль, В. Німченка, А. Ромашевського, Н. Янюк, І. Щруб та ін. Їхні праці є методологічним підґрунтям подальшого розкриття теоретичного уточнення розуміння правообмежень посадових осіб, у тому числі суддів.

Метою даної статті є аналіз чинного законодавства України, вироблення концептуальних підходів щодо розуміння юридичної природи і характеристики системи правообмежень суддів під час здійснення своїх професійних обов'язків.

Викладені в статті положення можуть бути використані практично, а саме в науково-дослідницькій сфері для подальших наукових досліджень з цієї проблеми, в науково-освітній сфері під час викладання навчальних дисциплін, у науково-методичній сфері з метою вдосконалення, розробки навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, а також в законодавчій діяльності щодо вдосконалення норм права, що регламентують діяльність суддів.

джен з цієї проблеми, в науково-освітній сфері під час викладання навчальних дисциплін, у науково-методичній сфері з метою вдосконалення, розробки навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, а також в законодавчій діяльності щодо вдосконалення норм права, що регламентують діяльність суддів.

Виклад основного матеріалу. У чинному законодавстві України містяться різноманітні обмеження та заборони для суддів. При цьому, основним документом, який передбачає можливість їх встановлення, є Конституція України, в ч 2 ст. 127 якої забороняється суддям належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої. [1]

Названі положення Конституції України деталізуються в ст. 54 («Вимоги щодо несумісності») Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2], в п. 1 ч. 1 ст. 25 («Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності») Закону України «Про запобігання корупції» [3], в ст. 11 («Вимоги до судді Конституційного Суду») і ст. 60 («Конфлікт інтересів та відвід (самовідвід) Судді») Закону України «Про Конституційний Суд України» [4], в ст. 36 («Підстави для відводу (самовідводу)») і ст. 37 («Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи») Кодексу адміністративного судочинства України [5], в ст. 75 («Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді або присяжного в кримінальному провадженні») і ст. 76 («Недопустимість повторної участі судді в кримінальному провадженні») Кримінального процесуального кодексу України [6], в ст. 36 («Підстави для відводу (самовідводу) судді») і ст. 37 («Недопустимість повторної участі судді в розгляді справи») Цивільного процесуального кодексу України [7], в ст. 35 («Підстави для відводу «самовідводу» судді») і ст. 36 («Недопустимість повторної участі судді у розгляді справи») Господарському процесуального кодексу України [8].

Досліджуючи питання правообмеження в діяльності судді слід згадати Кодекс суддівської етики, який передбачає певні вимоги щодо моральних якостей судді [9]. Кодекс являє собою сукупність моральних правил поведінки судді, за допомогою яких можна оцінити його дії з погляду таких цінностей, як справедливість, сумлінність, гідність, людяність тощо. Приймаючи Кодекс суддівської етики, судді України добровільно і охоче взяли на себе обов'язок прийняти ряд обмежень, пов'язаних з дотриманням етичних норм під час здійснення правосуддя, так і в позасудовій поведінці [10].

Отже, на сьогодні правообмеження в діяльності суддів визначаються в нормативно-правових актах різної юридичної сили, а тому дещо нелогічним видається закріплення в ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вичерпного переліку правообмежень для професійних суддів. Цілком слушною з цього приводу є думка вітчизняного науковця І. Шруб про необхідність внесення змін до ст. 54 даного Закону, доповнивши її новою частиною наступного змісту: «На суддів поширюються обмеження та заборони, передбачені Конституцією України, Законами України, Кодексом адміністративного судочинства України, Кримінальним процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України, а також Кодексом суддівської етики» [6, с. 205-206].

Більш детальний аналіз чинних нормативно-правових актів, які встановлюють обмеження та заборони для суддів, свідчить, що деякі правообмеження не виправдано звужують сферу особистих прав і свобод суддів, існують суперечності між самими нормативно-правовими актами, а також простежується їх невідповідність загально визнаним міжнародно-правовим стандартам. Таке порівняльне дослідження дозволить виявити зазначені недоліки і сформулювати конкретні пропозиції з їх усунення.

Вимоги щодо сумісності. До цієї групи повноважень відносяться заборони, які обмежують суддів у виборі виду додаткової трудової діяльності. В першу чергу, такі заборони передбачені Конституцією України, в ч. 2 ст. 127 якої зазначається, що професійні судді не можуть обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу (крім наукової, викладацької чи творчої) [1].

Дане конституційне положення конкретизується в ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яке забороняє суддям: займати посади в будь-якому іншому органі державної влади чи органі місцевого самоврядування; поєднувати свою діяльність з підприємницькою або адвокатською діяльністю, будь-якою іншою оплачуваною роботою (крім викладацької, наукової чи творчої); входити до складу керівного органу чи наглядової

ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку [2], п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції», що передбачає заборону для суддів і суддів Конституційного Суду України займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю [3] і ч. 3 ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України», в якій міститься положення про те, що суддя Конституційного Суду не може суміщати свою посаду з будь-якою посадою в органі державної влади або органі місцевого самоврядування, органі професійного правничого самоврядування, зі статусом депутата всіх рівнів, з іншим представницьким мандатом, з адвокатською діяльністю, з підприємницькою діяльністю, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати будь-яку іншу оплачувану роботу або отримувати іншу винагороду, за винятком здійснення викладацької, наукової чи творчої діяльності та отримання винагороди за неї, а також не може входити до складу керівного органу чи наглядової ради юридичної особи, що має на меті одержання прибутку [4].

Порівнявши наведені положення, можна зауважити на декількох суттєвих відмінностях. По-перше, Конституція України і Закон України «Про запобігання корупції» забороняє суддям займати саме оплачувані посади, тоді як інші законодавчі акти поширюють сферу дії даного обмеження на будь-які посади, незалежно від їх сплачуваності. По-друге, Конституція України забороняє суддям займати будь-які посади, тоді як закони – посади в будь-якому іншому органі державної влади чи органі місцевого самоврядування. Очевидно, що такі розбіжності вносять неясність у розуміння обсягу аналізованих правообмежень, а тому мають бути усунуті. При цьому необхідно виходити з того, що судові функції судді є пріоритетними щодо усіх інших видів його діяльності. А тому, вступаючи на посаду судді, особа повинна зробити власний вибір між суддівською службою та іншими видами діяльності, без права їх поєднання. Іншими словами, посада професійного судді має бути визнана несумісною із зайняттям будь-яких посад, незалежно від їх сплачуваності.

З урахуванням зазначеного, можна сформулювати наступні зміни до чинного законодавства, а саме ч. 1 ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» необхідно викласти в такій редакції: «1. Перебування на посаді судді несумісне із зайняттям будь-якої іншої посади та з представницьким мандатом». Зазначені зміни потребують п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» і ч. 3 ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Вимоги щодо дотримання політичного нейтралітету. Такі вимоги передбачені в ч. 2 ст. 127 Конституції України, яка забороняє професійним суддям: 1) належати до політичних партій та профспілок; 2) брати участь у будь-якій політичній діяльності; 3) мати представницький мандат [1]. Стаття 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» конкретизує конституційні положення, додатково забороняючи суддям: 1) виявляти прихильність до політичної партії чи професійної спілки; 2) брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках [2]. Пункт 3 ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України» містить вимогу щодо відповідності судді критерію політичної нейтральності, а саме: 1) не може належати до політичних партій; 2) публічно виявляти прихильність до них, брати участь у будь-якій політичній діяльності. [4] Заборона членства суддів у політичних партіях передбачена також в п. 1 ч. 3 ст. 6 Закону України «Про політичні партії в Україні» [10].

Окрему увагу слід приділити положенням Закону України «Про державну службу», які містять вимоги політичної неупередженості окремих представників суддівського корпусу. Так, відповідно до п. 11¹ і 12 ч. 3 ст. 3 дія Закону не поширюється на суддів і суддів Конституційного Суду України, а згідно ст. 91 даного Закону стосуються лише голів Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів [11].

Обмеження права на свободу слова та асоціацій. Частина 2 статті 127 Конституції України [1], ч. 4 ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] та п. 3 ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України» [4] забороняють професійним суддям належати до професійних спілок. Окрім того, згідно п. 3 ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України», суддям забороняється суміщати свою посаду з будь-якою посадою в органі професійного правничого самоврядування [4].

Більш детальний аналіз чинного законодавства дозволяє виявити цілу низку винятків із даної заборони. Насамперед, це стосується участі суддів в органах суддівського самоврядування. До такого висновку можемо дійти проаналізувавши положення Розділу VIII «Суддівське самоврядування», а також ч. 4 ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2]. Аналіз положень закону дає підстави зробити висновок, що передбачену в ч. 2 ст. 127 Конституції України та ч. 4 ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» заборону суддям бути членами професійних спілок необхідно розуміти як заборону їх участі в будь-яких профспілкових організаціях, окрім тих, функціонування яких передбачено Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Обмеження права суддів на свободу слова. У Конституції України, Законі України «Про судоустрій і статус суддів», Законі України «Про Конституційний Суд України» та інших нормативно-правових актах нічого не передбачено про обмеження права суддів на свободу слова. Чинне національне законодавство встановлює лише певні обмеження для суддів щодо розголошення відомостей, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю ухвалення судового рішення, таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання (п. 4 ч. 4 ст. 48, п. 4 ч. 5 ст. 55 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2]); під час ухвалення судового рішення ніхто не має права перебувати в нарадчій кімнаті, крім складу суду, який розглядає справу; під час перебування в нарадчій кімнаті суддя не має права розглядати інші судові справи; судді не мають права розголошувати хід обговорення та ухвалення рішення у нарадчій кімнаті (п. 3 ст. 228 Кодексу адміністративного судочинства України [5], ст. 245 Цивільного процесуального кодексу України [7], ст. 220 Господарського процесуального кодексу України [8], ст. 367 Кримінального процесуального кодексу України [6]); закрите пленарне засідання допускається, якщо розгляд справи на відкритому пленарному засіданні може призвести до розголошення державної таємниці та (або) іншої інформації, що охороняється законом, необхідності захисту особистого та сімейного життя людини, а також в інших випадках, установлених законом (ч. 6 ст. 12 Закону України «Про державну таємницю» [12], п. 3, п. 4 ст. 11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2], ч. 8 ст. 10 Кодексу адміністративного судочинства України [5], ч. 2 ст. 27 Кримінального процесуального кодексу України [6], ч. 7 ст. 7 Цивільного процесуального кодексу України [7], ч. 8, ст. 8 Господарського процесуального кодексу України [8], ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Конституційний Суд України» [4]); таємницю змісту рішення суду про усиновлення (ч. 1 ст. 226 Сімейного кодексу України [13]). Крім того, п. 2 ст. 367 Кримінального процесуального кодексу України передбачає, що під час перерви судді не можуть спілкуватися з особами, які брали участь у кримінальному провадженні [6].

Відповідно до ч. 2 ст. 34 Закону України «Про державну таємницю», суди, з метою охорони державної таємниці мають за погодженням із Службою безпеки України встановлювати порядок здійснення своїх функцій щодо державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею [1].

Цілком погоджуємося з думкою І. Шруб, що право суддів на свободу слова може як негативно, так і позитивно вплинути на формування адекватної громадської думки про стан судочинства. Саме

тому законодавство повинно його обмежувати. Окрім заборони розголошувати відомості, що становлять професійну таємницю, для суддів необхідно встановити також додаткові обмеження, а саме: суддя повинен користуватися правом на свободу слова та вільне вираження думок таким чином, щоб це не викликало сумнівів в його незалежності та неупередженості, не завдало шкоди авторитету суддів та судової влади; суддя повинен утримуватись від публічних виступів і коментарів у справах, які можуть вплинути на незалежність і об'єктивність їх розгляду; заборона суддям, які вийшли у відставку або були звільнені з інших підстав, розголошувати або використовувати в інший спосіб інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням суддівських повноважень [14, с. 208-209].

Обмеження права суддів на свободу пересування. Наказом Державної судової адміністрації України від 13.08.2018 року № 400 був затверджений Тимчасовий порядок контролю виїзду суддів та працівників апаратів судів, інших органів і установ систем правосуддя (несекретносіїв) до Російської Федерації, Республіки Білорусь, невизнаних Придністровської Молдавської Республіки, Абхазії, Південної Осетії, на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим, міста Севастополя і на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і Тимчасовий порядок контролю виїзду суддів та працівників апаратів судів, інших органів і установ системи правосуддя (секретносіїв) на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим, міста Севастополя і на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях [15].

На суддів та працівників апаратів Порядком покладається обов'язок письмово повідомляти про намір такого виїзду із зазначенням мети і мотивів виїзду, місця призначення та можливих контактів з іноземними громадянами.

Наступним етапом є проведення «ретельних інструктажів» із такими особами. При цьому, обов'язок проведення «інструктажів», з приводу можливих негативних наслідків відвідування окремих категорій територій, покладається на керівників судів. Метою такого «інструктажу» є спонукання судді та(або) працівника апарату до скасування такої поїздки. В разі неможливості скасування виїзду, керівник має попередити про суворе дотримання законодавства України. Після повернення в Україну особа подає керівнику установи письмовий звіт, який долучається до особової справи.

Не зрозумілим є питання щодо наділення керівника суду повноваженнями з контролю виїзду суддів і працівників апарату суду. Порядком фактично покладено на суддів та керівників судів низку обов'язків, які не передбачені основним профільним Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [2]. При цьому з аналізу норм За-

кону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Державну судову адміністрацію України [16] вбачається, що обсяг повноважень Державної судової адміністрації України обумовлюється лише питаннями, пов'язаними із здійсненням правосуддя. Вказані нормативно-правові акти не наділяють Державну судову адміністрацію України повноваженнями із встановлення додаткових правил, вимог та обов'язків для суддів, працівників апаратів судів, які безпосередньо не пов'язані із здійсненням правосуддя та виконанням професійних обов'язків. Крім того, відповідно до ч. 1 і ч. 14 ст. 92 Конституції України права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина; судоустрій, судочинство статус суддів визначаються виключно законами України [1].

Не наділяють органи державної влади повноваженнями на встановлення додаткових правил в'їзду/виїзду до/з тимчасово окупованих територій, окрім тих, які ними безпосередньо закріплено, і зазначені у Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [17] та Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [18]. У даних законодавчих актах відсутнє правове підґрунтя для впровадження окремого порядку пересування суддів та працівників апарату.

Встановлення додаткових вимог до порядку пересування, які регламентуються спеціальним законодавством, фактично є звуженням гарантованого ст. 33 Конституції України права на свободу пересування. У той час, коли згідно ст. 64 Конституції України таке обмеження може мати місце лише в умовах воєнного або надзвичайного стану [1].

Заборона вчиняти дії, що ускладнюють функціонування суду чи підривають авторитет судової влади. До таких дій слід відносити колективні протести у вигляді страйків, мітингів та інших акцій.

Більшість науковців переконана, що заборона участі у страйках для посадових осіб та інших службовців державних органів є цілком виправданою, оскільки вони є безпосередніми виконавцями завдань держави і покликані своїми діями забезпечувати реалізацію конституційних прав, свобод і законних інтересів інших громадян. Саме такими мотивами керувався законодавець, встановлюючи в ч. 4 ст. 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» заборону для професійних суддів брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках» [2], а також у ч. 2 ст. 24 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» заборону проведення страйків працівників суду (крім технічного

та обслуговуючого персоналу) [19]. І хоча Конституція України не містить подібного обмеження, на нашу думку, воно є цілком виправданим. Адже відмова суддів розглядати справи з мотивів проведення страйку є не лише прямим порушенням права громадян на судовий захист (ст. 55 Конституції України) [1], алей й у деяких випадках може взагалі паралізувати роботу всього державного механізму.

Очищення влади (люстрація) як заборона займати посаду судді. В Україні питання люстрації суддів та очищення судової гілки влади є доволі актуальним. В 2014 році після Революції Гідності парламентом було прийнято 2 люстраційних закони – «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» [20] та «Про очищення влади» [21]. Перший закон стосувався лише суддів, другий же – поширювався на всіх державних посадовців, у тому числі й на суддів.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» суддя суду загальної юрисдикції підлягає перевірці у разі прийняття ним одноособово або у колегії суддів таких рішень проти учасників Революції Гідності, тобто обмежував право громадян на проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій; якщо суддя приймав рішення про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, залишення його без змін, продовження строку тримання під вартою чи винесення обвинувального вироку щодо осіб, визнаних політичними в'язнями, за дії, пов'язані з їх політичною та громадською діяльністю, або щодо осіб, як брали участь у протестних акціях в період з 21 листопада 2013 року по 11 квітня 2014 року, а також якщо суддя притягав євромайданінців до адміністративної відповідальності Згідно Кодексу України про адміністративні правопорушення за невиконання вимог про зупинку, злісної непокори законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця, порушення порядку організації проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, створення у мов для організації і проведення з порушенням встановленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій».

Перевірка проводиться також щодо суддів, які одноособово або у колегії суддів розглядали справу або ухвалили рішення з допущенням порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини [20].

Відповідно до п. 2 ст. 1 Закону України «Про очищення влади» метою очищення влади (люстрації) в Україні є недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійсню-

вали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підбив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини [21].

Перелік державних посад, які підпадають під дію цього Закону є дуже широким. Відповідно до п. 4 ст. 2 Закону України «Про очищення влади» до посад, щодо яких здійснюються заходи з очищення влади (люстрації) відносяться й судді [21].

Висновки. Завершуючи питання щодо аналізу нормативної регламентації обмежень у правовому становищі судді в Україні, необхідно зазначити, що чинне законодавство України містить широкий механізм правообмежень, який направлений на недопущення можливого використання суддями наданим їм повноважень та авторитету судової влади з протиправною метою, а також забезпечення незалежного, неупередженого, об'єктивного та професійного і вирішення спорів. Однак, досліджуючи зміст нормативно-правових актів були виявлені певні недоліки щодо неузгодженості положень документів між собою. Для виправлення цієї ситуації у роботі представлені конкретні пропозиції з усунення цих протиріч.

Література

1. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/1402-19/ed20171215>.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 04.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 02.01.2020).
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
7. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
8. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
9. Кодекс суддівської етики : рішення XI з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>.
10. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2365-14>.
11. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
12. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

13. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

14. Шруб І. В. Обмеження та заборони, які встановлені для суддів адміністративних суддів: напрями удосконалення нормативно-правового регулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2014. Вип. 2. Т. 3. С. 204-210.

15. Про затвердження Тимчасових порядків : Наказ Державної судової адміністрації України від 13.08.2018 р. № 400. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SA18132.html.

16. Положення про Державну судову адміністрацію : затверджено Рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr012414-10>.

17. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18.01.2018 р. № 2268-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>.

18. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.

19. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 р. № 137/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр>.

20. Про відновлення довіри до судової влади в Україні : Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.

21. Про очищення влади : Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>.

Анотація

Байбак О. І. Питання нормативної регламентації правообмежень суддів в Україні. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу чинного законодавства України, виробленню концептуальних підходів щодо розуміння юридичної природи і характеристики системи правообмежень суддів під час здійснення своїх професійних обов'язків. Вказується про те, що чинне законодавство України містить широкий механізм правообмежень, який направлений на недопущення можливого використання судьями наданим їм повноважень та авторитету судової влади з протиправною метою, а також забезпечення незалежного, неупередженого, об'єктивного та професійного і вирішення спорів

Ключові слова: правові обмеження, правові заборони, правове становище судді, політична діяльність,

політичний нейтралітет, суддівська етика, особисті права і свободи, трудова діяльність, професійні спілки, свобода пересування.

Аннотация

Байбак О. И. Вопросы нормативной регламентации правоограничений судей в Украине. – Статья.

Статья посвящена анализу действующего законодательства Украины, выработке концептуальных подходов к юридической природе и характеристике системы правоограничений судей при осуществлении своих профессиональных обязанностей.

Ключевые слова: правовые ограничения, правовые запреты, правовое положение судьи, политическая деятельность, политический нейтралитет, судейская этика, личные права и свободы, трудовая деятельность, профессиональные союзы, свобода передвижения.

Summary

Baibak O. I. Issues of regulatory regulation of legal restrictions on judges in Ukraine. – Article.

The judicial mechanism holds a special place in the mechanism of the state. This is due to its functional purpose in ensuring the protection of human rights and freedoms, laws and the Constitution as independent social values, an established system of organization of state power based on the principle of separation of powers and unitary structure of Ukraine. The exercise of the judiciary is exercised through the professional activities of judges who administer justice and, therefore, have a special constitutional and legal status.

At the same time, it should be noted that there are no common approaches to the problems of determining the permissible limits of limiting their legal status. This is due to the special position and social position of judges in the mechanism of state bodies.

The relevance of theoretical analysis of permissible restrictions in the legal status of judges who have a special legal status due to their exercise of state-power powers, due to the need to develop the optimal combination of guarantees of state activity of judges and ensure their rights and freedoms in the modern period, active discussion of these problems in society and authorities.

The purpose of this article is to analyze current Ukrainian legislation, to develop conceptual approaches to understanding the legal nature, and to characterize the system of limitations of judges in the performance of their professional duties.

Key words: legal status of a judge, powers of a judge, guarantees of activity, legal restrictions, restrictions, prohibitions.